

STUDIECIRKEL

Fågelklubben har i samarbete med Studieförbundet genomfört en studiecirkel i fågelkännedom.

I år vände man sig till föräldrar och barn.

Cirkeln samlade 7 familjer. Studierna riktade sig till barnen, medan föräldrarna fick hjälpa till som handledare.

Nu får vi hoppas att en fortsättning på studieverksamheten följer, så att kunskapen om och intresset för fåglarna i vår närhet ökar.

Cirkelmedlemmarna fick vara med om studiepass på skolan. Där pratade man framför allt omkring de erfarenheter som ungarna redan hunnit skaffa sig om fåglarna hemomkring. Många uppstoppade fåglar studerades och man lyssnade till fågellåten på band. Det var förvånansvärt att höra hur mycket dessa 6-8-åringar redan vet om fåglar och natur över huvudtaget.

VÄLKOMMEN NÄSTA GÅNG!

I slutet på april 1981 startar en ny studiecirkel i fågelkännedom för föräldrar och barn. Annonser i Leksandsbladet.

Vad vore fågelmornarna utan fika?

Foto: Staffan Müller



PROMENADDAGS

Fredrik, Mats, Eva, Björn, Elisabeth, Ingegerd, Anders och Petrus.
Foto: Staffan Müller




studieförbundet
Fritidsrörelsernas eget studieförbund

Tel
121 14



Leksands Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr 2 1981





INFORMATIONSBLAD

UTGIVEN AV LEKSANDS FÅGELKLUBB

Ansvärlig för utgivningen: Staffan Müller, Sturrollasgattu 3, 793 00 Leksand
Tel: 0247/134 95

Redaktion: Conny Hansson, Anita Lagerqvist och Staffan Müller

Adressändringar skrift-
ligen till: Kjell Wallberg, Hagagatan 30, 793 00 Leksand

Tidskriften utkommer med 3 - 4 nummer per år. Medlemmar i Leksands Fågelklubb erhåller tidskriften gratis. Beträffande medlemsavgifter m.m. se presentationen av Leksands Fågelklubb på annan plats i denna skrift.

Tidskriftsmanus, annonser och annat tidningsmaterial sändes till Staffan Müller, adress som ovan.

INNEHÅLL:

| | | | |
|--|----|----------------------------------|-------|
| Fäboden för fåglarna | 3 | Conny Hanssons sida | 16-17 |
| Harzö | 5 | Limsjön | 18 |
| Tjuguholmen i Österviken | 8 | Ungdomarnas program | 20 |
| Udda fågelobservationer i Leksandstrakten | 9 | Hornuggla i Övermo | 21 |
| Trevligt besök | 10 | Ungdomarnas Lotteri | 22 |
| Kärrsångare, Flodsångare och Näktergal | 11 | Resa i Sydsverige | 23 |
| Duvhök i Siljansnäs | 12 | Ugglevaka | 28 |
| Operation Knölsvan | 13 | Vårsnön svår för småfåglarna ... | 29 |
| En tragisk fiskfångst | 15 | Höstprogram | 31 |
| | | Studiecirkel | 32 |



**Axel
Bergkvist ab**
Insjön

Sågade och hyvlade
trävaror

Tel. 0247-41070

Omslagsbild: Bäcksvälar
Foto: Gunnar Lind

FÄBODEN FÖR FÅGLARNA

Leksand är fäbodarnas förlovade land. Det finns knappast någon kommun i detta land där det finns så många fäbodställen bevarade som här i Leksand. Dessa gamla sommargårdar har omnämnts i otaliga utredningar och reseleksildringar. Man har då främst påtalat fäbodens kulturhistoriska betydelse. För oss fågelvänner får dessa byar en vidare betydelse. Fäbodarna utgör en värdefull naturtyp, som i regel innehåller en för skogslandskapet ovanligt varierande fauna och flora. Oftast ligger fäbodställen utspridda som oaser i den monotona storskogen. Här samlas en kraktaristisk fågel fauna, som här skall försöka beskrivas.

Skinnaråsen, Ljusbodarna och Yxbodarna. Det är välbekanta namn för alla dem som vill bese gamla bevarade fäbodställen. Här finns kolbottnar och små mejeri bevarade. Här hänger de gamla gårdsgårdarna och beteshagarna med än, trots att flera decennier förflutit sedan fäbodlivet upphörde. På många håll har förbuskningen och skogsplantering förminskat de öppna ytorna, men fortfarande finns här den karaktaristiska fågelfauna som funnit fäboden som favorittillhåll.

VINTER

Skidturen till fäboden går på en oplogad skogsväg. Marssolen har satt fart på dagsmejan. Småfåglarna, som varit flockade hela vintern, verkar oroligare nu. Den strikta sammanhållningen är som bortblåst. En och en sitter talgoxe och blåmes och filar på sina vårmelodier. Talltitan hörs överrösta alla sina släktingar. Det är endast när en flock tofsmesar drar förbi som han tystnar för att lyssna på det livliga följet. Högst upp i grantoppen gnider kungsfågel omkring, sökande efter föda bland barren på de ångande fjolårsskotten. Solen når ej så länge ner till marknivå. Man förstår så väl varför fåglarna då föredrar grenverket längst upp mot himlen.

Till och med den klumpiga järpen har sökt sig upp i björktopparna och klänger som en akrobat längst ut på de sköraste grenarna. Björknoppen sväller och skänker järpen den näringsrika kost som behövs nu efter den fattiga vintern.

Vid fäbodstället har solen tinat upp marken, så att stora bara fläckar syns runt härbresknutar och i gläntor. Järpen kan landa utan att vara rädd för att svälta.

En större hackspett har funnit en torr asp och trummar ut sitt revir. En skränig nötskrika gör ett tappert försök att finna något av de sista hamstringsrester som finns kvar i någon av de murkna aspstammarna vid bäcken. Pärflugan inväntar natten och sitter halvsovande kuran- de tätt intill stammen på en vid gran.

Vi återkommer en månad senare.
En aprilafton vid fäbodstället.

Rödvingetrasten har blivit karaktarsfågel. Den hörs från flera toppar och låter ikapp med rödhake och järnsparv.

En morkulla drar knorrande förbi. Långt borta skäller en slaguggla. Spöklikt.

SOMMAR

Sommaren är morkullans tid. Ihärdigare än någonsin, flyger hanen

ut sin revirtriangel, återkommande både fem och tio gånger en kväll.

Rödstjärten har anlänt och bebör fjolårets hackspettsbo. Vemodigt flöjtjar hanen sin revirsång, sittande på en torr gren några tum från bohållet.

Sist av alla anländer den grå flugsnappare. På några timmar har han funnit en lämplig boplats på en timmerknut. Utsatt, men ihärdigt får flugsnappare snart en kull ungar på vingar.

Under tiden har trädgårdssångaren pladdrat färdigt och försvunnit i tystnad till nästa vår.

Svarthättan är den siste att ge upp. Fram i augusti tystnar även den sångaren och ensam flyger morkullan sin trad.



Vy från Ljusbodarna
Foto: Staffan Müller

HÖST

Löven faller. Man kan förnimma det tysta fraset när varje löv når marken. Mycket småkryp följer med löven ner. Trastarna har inte gett sig av än utan kan storproviantera inför höstflytten bland de färggranna bladen på gårdstunet. Röd-haken smattrar till i gransnåret och nötskrikan har återupptagit sitt samlande. I fladdrig vågig flykt tar hon sig från dunge till dunge. Vintern är ju på väg. För oss människor var ju fäbodarna avsedda som sommarvisten. Därför lämnar vi nötskrikan här och återvänder först när ljuset åter nått marken vid härbret borta i gläntan.

Staffan Müller.



Tiden rinner iväg och resan till Sörmland ligger nästan två månader tillbaka i tiden. Det är tur att vi människor begåvats med förmågan att minnas, för det är väl ingen av oss som kommer att glömma den underbara helg vi firade i denna vackra och orörda del av skärgården söder om Roslagen och Stockholms förbrukade skärgård.

Vår resa fick en snöplig start. Redan innan Säter tvangs Kjell Leander att återvända hem med en trasig bil. Vi andra var tvungna att lämna Kjell åt sitt öde, eftersom en båt stod och väntade på oss vid Studsviks brygga.

Väl framme vid atomlaboratoriets hamn, hördes näktergalens välkomnade smatter. Tärnor och mås förkunnade att vi hamnat alldeles rätt. Östersjön låg framför oss.

På båtresan ut genom inner-skären hade vi sällskap av labb och trut, vilka genast utgjorde tacksamma motiv för vår idoga naturfotografer.

På Harzö fick vi snart möta Rolf Wohlin, som var vår värd under dagarna i Sörmland.

Denne Wohlin hade tydligen vaknat på alldeles rätt sida denna vackra morgon, "thy en munthrare gästgifvare mindes vi ej" (ungefär så skulle salig Linné ha beskrivit denna glade ruskprick.)

Vi slog upp våra nattläger i en skyddad vik av Harzö och kunde slå oss till ro till ackompanjering av ärtsångare och näktergal.

Eftermiddagen ägnade vi åt en promenad längs den ca 3 kilometer långa ön. Närheten till havsörn och berguv kunde liksom kännas i luften. Några av oss fick också se en skymt av en havsörn under vandringen. Detta område hyser landets tätaste bestånd av havsörn. Minst 5 par häckar i skärgården, från Landsort till S:t Anna. Kvällen ägnades åt vila. Några roade sig med att kasta fresbee, medan andra kastade sig i sov-säcken. Vi skulle upp i ottan.

Båtresan runt Harzö-arkipelagen skulle ju bli resans höjdpunkt och allas förväntningar var stora när vi gav oss iväg på ett nästan stilla hav.

Båtarna tog sikte på Enskär, som nu låg övergiven. Om ett par månader ska ringmärkning och sträckfågelräkning aktivera Sörmlands ornitologer, som då, under några hektiska veckor, ockuperar ön. 5



Så här års utgör Enskär en skyddad ö. Här får ejder och gravand i lugn och ro föröka sig och föda upp en kull ungar.

Lite längre ut i skärgården dyker snart de första tobisgrissle-flockarna upp. Svärter och ejder lyfter för ut. Redan i mitten på maj månad har flockar om flera tusen gudingar samlats för att rugga. De oroliga ejderhannarna utgjorde en vacker siluett mot morgonrodnaden. En och annan ros-karl spatserade omkring på de kala skären.

Längst ut, där kobbarna överlämnar sig åt det oändliga havet, dyker tordmule-skären upp. Snart omringas båten av nyfikna alkor, som på några meters avstånd förföljer båten i det saltstänkta luftrummet. Det var en ofantlig syn att se de mängder av tordmule som koloniserat dessa skär. Några par sillgrissla hade gjort dem sällskap och satt ruvande i bergsskrevorna.

En stor koloni skrântärnor bebodde ett skär strax intill. Dessa trutstora vitfåglar får vi tyvärr aldrig se på de breddgrader vi är vana vid.

För att inte störa i onöda, beger vi oss snart åter till inomskär. På en liten holme med utsikt över fjärden stannar vi till för att laga lite mat. Som vi sitter där och värmer våra kok-

kärl, brakar det ut två älgar från holmen. De tar sikte på Ryssland, men ångrar sig innan de för gott lämnar de yttersta skären och simmar lungt men fort tillbaka till svenska landområden. Efter ca 4 kilometers simtur gick älgarna iland på en liten ö strax intill oss.

Snart ger trutarna hals och förföljer en jättefågel, som måste segla ut över fjärden för att skaka av sig sina förföljare. Det är en havsörn som majestätiskt flyger över vattnet. Båten måste snart lämna ön och ta sig med oss till Studsvik.

Näktergalen sitter kvar i sin buske vid Studsvik och pockar på vår uppmärksamhet. Snabbt drar man sig de stora ögonblicken från detta dygn till minnes. Roskarlen springer förbi i minnet. Havsörnen seglar som ett flygplan på himmelen. Berguvshonan ligger där och ruvar, trycker som en tjäderhöna när vi glider förbi.

Vilka minnen!

Tack Bengt Blom, som kämpar så väl för att Harzöarkipelagen skall förbli en levande miljö!

Tack Rolf Wohlin som kämpar med! Tack för din generositet att bjuda oss på detta vackra som bara finns här!

Staffan Müller.



Leksands Fågelklubb

FÅGELKLUBBEN ÄR EN OBEROENDE FÖRENING SOM VERKAR FÖR SKYDDET AV VÄRDEFULLA FÅGELLOKALER I LEKSAND MED OMNEJD SAMT ATT SPRIDA INTRESSET OCH FÖRSTÅELEN FÖR DJUR OCH NATUR.

FÖRENINGEN HAR BL.A. ENGAGERAT SIG FÖR ATT VÄRNA OM LIMSJÖNS FRAMTID, ETT STORT ANTAL FÅGELHOLKAR SÄTTES ÄRLIGEN UPP OCH DE ÖVERNINTRANDE FÅGLARNA STÖDUTFODRAS.

FÅGELKLUBBEN GENOMFÖR ÄRLIGEN ETT FLERTAL EXKURSIONER, ÄR STARKT ENGAGERADE I SKOLORNA, ARRANGERAR FILMAFTNAR OCH GER UT EN KLUBBTIDNING MM. MM.

VI BEHÖVER ETT STARKT STÖD FRÅN ALLMÄNHETEN OCH HOPPAS ATT DU VILL BLI MEDLEM I VÅR FÖRENING, VÄLKOMMEN!

| MEMLEMSAVGIFTERNA ÄR | VUXNA | 30 KR/ÅR |
|----------------------|---------------|----------|
| | BARN, STUD. | 15 " |
| | FAMILJEMEDLEM | 15 " |

| AVGIFTEN SÄTTES LÄMPLIGEN IN PÅ | BANKGIRONR | 456-4373 |
|---------------------------------|------------|-----------|
| | POSTGIRONR | 4382634-6 |

FÖR DENNA AVGIFT FÅR DU BL.A. KLUBBTIDNINGEN, SOM GES UT MED 5-6 NR/ÅR, I DENNA KAN DU LÄSA OM EXKURSIONER, FILMAFTNAR OCH OM VAD ÖVRIGT FÅGELKLUBBEN HAR ATT ERBJUDA.

| STYRELSEN 1981 | STAFFAN MÜLLER, ORDF | TEL: 134 95 |
|----------------|------------------------|-------------|
| | ANITA LAGERQVIST, SEKR | 102 24 |
| | KJELL WALLBERG, KASSÖR | 127 95 |
| | ROLF TRÖENG, LEDAMOT | 405 45 |
| | KJELL LEANDER, LEDAMOT | 231 01 |

BIRGER BLOMQUIST, 115 13, ÄR SAMMANKALLANDE I VALBEREDNINGEN. I REDAKTIONEN FÖR TIDNINGEN FINNER DU STAFFAN MÜLLER, 134 95 OCH ANITA LAGERQVIST, 102 24.

Anders Ludvigsson
 Tomas Nylén
 Per Otterud
 K-G Ohlsson
 Åke Hansson
 Sven-Erik Andersson
 Gunnar Andersson
 Laila Spik
 Catherine Schwieler
 Studieförbundet
 Margareta Söderqvist
 Jan Tengnär
 Gunnar Vennberg
 Maria Westin
 Jan-Erik Nilsén
 Ulf Mårtensson
 Bertil Görling
 Gerd Örnefeldt
 Erik Björklöf
 Erik Dalman
 Tomas Dalman
 Johan Franzén
 Kjell Friedner
 Peter Gustavsson
 Erik Hiswåls
 Ann-Britt Jones
 Mia Jonsson
 Mia Jonsson
 T Karlsson
 Anders Käll
 Erik Käll
 Gunnel Käll
 Meta Käll
 Magdalena Laurell
 Maria Laurell
 Daniel Leander
 Andreas Leander

TJUGUHOLMEN I ÖSTERVIKEN

Det finns en mängd fina små oaser runt omkring i vår kommun. En säregen plats är den lilla ön Tjuguholmen som ligger i Österviken, strax utanför Tällberg.

Ön är ca 100 meter lång och ungefär hälften så bred.

Sitt namn har ön fått genom att man för århundraden sedan hyste tjuvar och annat löst folk på ön. Eftersom simkunnigheten inte var som i våra dagar, utgjorde den lilla holmen en säker förvaringsplats för dåtidens brottslingar.

I dag utmärker sig ön som en maritim fågellokal. Här häckar bl.a. ca 15 par gråtrut. Det övriga fågellivet på ön har hämtats av trutarnas närvaro, eftersom dessa ju är ett rovgirigt släkte. Historien upprepar sig.....

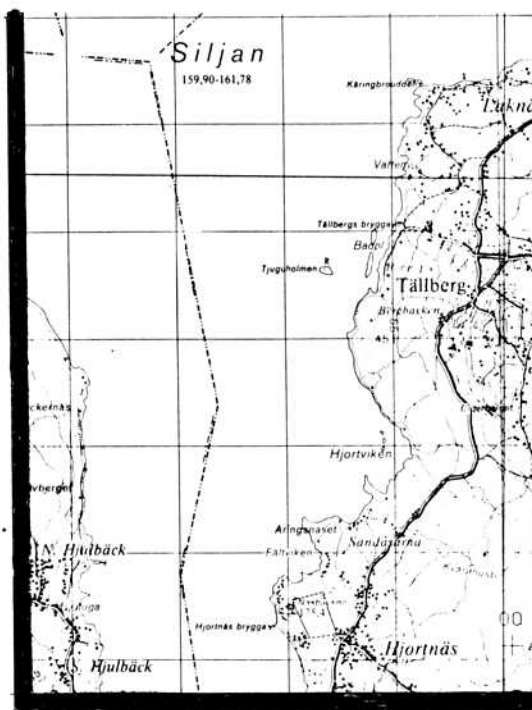
Något enstaka fiskmåspar bebor dock ön. Liksom kanadagåsen. Gåshonan låter sig närgånget beskådas. Hon ligger helt öppet på öns sydsida och tycks inte finna något obehag i de skråniga trutarna.

Drillsnäppan lyckades också att få fram en kull ungar i år. Den flyger däremot oroligt omkring och tycks ständigt vara störd av vitfågeln. Eller är det kanske den mänskliga närvaron som irriterar?

Tättingar

Av tättingar finnes det ej många ute på Tjuguholmen.

Bofinken häckar, liksom björktrasten. Ett och annat risbo, efterlämnat av kråkorna, kan man också se uppe i de märkliga talkronorna.



Enformigheten

Det som mest frapperar vid ett besök på Tjuguholmen är att Gråtruten funnit en fristad just här. Likaså är det märkligt hur väl övriga fågelarter förstår att hålla sig därifrån. Tjuguholmen är gråtrutens ö. Det unnar vi den så gärna. För visst hör denna vackra om än lite lömska fågel Siljan till.

**Axel
Bergkvist ab
Insjön**



Sågade och hyvlade
trävaror
Tel. 0247-41070

UDDA FÅGELOBSEATIONER I LEKSANDSTRAKTEN

Varje vår händer det nästan alltid att någon sällsynt fågelart dyker upp på våra breddgrader. Ofta rör det sig om ungfåglar, som ej är upptagna av häckningsbestyr, eller vuxna fåglar vars häckning misslyckats. Deras drift att hålla sig kvar i hemtrakterna avtar då och fåglarna kan bege sig ut på stora vandringar.

I vissa fall rör sig dessa märkliga fågelobservationer om rymningar från djurparker. Vi kommer t.ex. ihåg de fem flamingos som för några år sedan kunde ses i Ickviken uppe i Rättvik. Troligen rymlingar.

Av de vilda långväga gästerna kan nämnas rödspoven, som flera säsonger setts i bl.a. Limsjön.

Stork

Under sista halvan av maj månad uppehöll sig en vit stork på åkrarna vid Limå bruk strax norr om Siljansnäs. Säkert var det många bilister som gnuggade sig i ögonen vid upptakten av den vita jättefågeln, som kunde ses spatsera strax intill Moravägen.

Bertil Hellström, duktig fotograf från Siljansnäs, fick höra om fyndet och begav sig ut till Limå.

Resultatet ser Ni här.

Strippgås

Strippgåsen kan emellanåt ses tillsammans med inhemska gåss. Från Leksandstrakten är detta den första observationen.

Fem strippgäss har från islossningen fram till midsommar uppehöllit sig vid stränderna längs Hjortnäs och Tällberg. Någon gång även vid Fornbybanken.

Strippgåsen häckar närmast i Centralasien. Våra fåglar härstammar med all säkerhet från någon djurpark på kontinenten.



Rapportera

Alla läsare uppmanas att rapportera alla märkliga fågelfynd. Visst kan det röra sig om förväxlingar med vanligare fågelarter, men det vet man ju aldrig förrän observationen kollats. Vissa observationer kan vara av riksintresse och rapporteras då vidare av oss.

Gunnar Lind

Staffan Müller

Sören Stenberg

tel 118 66

134 95

119 93

TREVLIGT BESÖK

Under våren och försommaren fick Hjortnäs och Tällberg besök av tre mycket ovanliga och mycket vackra fågelgäs(ster). De tre som sam omkring i Siljan hade ingen rädsla för människor. Det gick bra att mata dem på nära håll.

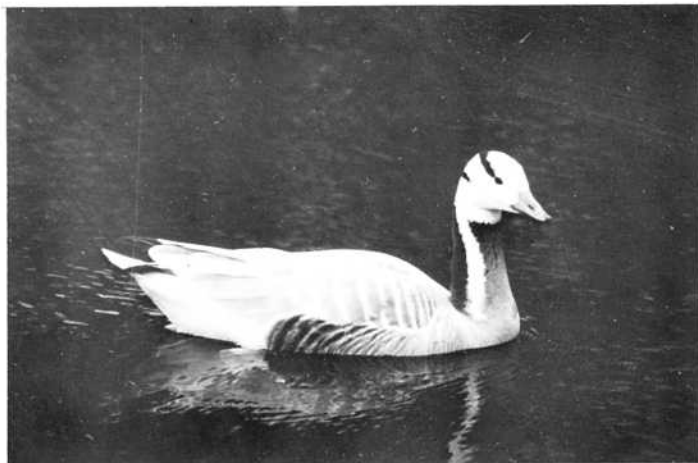
Stripgäss stod det i fågelboken. De hade med största sannolikhet rymt från en djurpark.

Gässen är vita med två svarta tvärband på hjässan, bruna partier på halsen och kroppssidorna, grått på ryggen och gul näbb. De är betydligt mindre än kanadagässen.

Stripgäss häckar numer, på grund av sådana här parkrymlingar, på några få platser i Sverige.

Det verkar som gässen nu gett sig av från trakten, men går det på samma vis med stripgässen som med kanadagässen så har vi i framtiden häckande stripgäss här i Leksand.

Sören.



GRÅSPETT OCH STENKNÄCK

Bertil Johnsson, boende mitt inne i Noret, på Tappgatan, kan rapportera in ett par ovanliga fågelobservationer, gjorda hemma i trädgården under vintern och våren.

Gråspetten har till och från besökt Bertils fågelbord under vintern.

Ett stenknäckpar visade sig också under våren. Frågan är om inte stenknäcken häckar i våra omgivningar lite då och då. Tidigare har bl.a. Sören Stenberg siktat ett par stenknäckar i Åls socken. Dessutom förekom rapporter om en stenknäck på Leksands kyrkogård i fjol.

KÄRRSÅNGARE, FLODSÅNGARE och NÄKTERGAL

Till och från under årens lopp strömmar det in rapporter om sedda eller hörda småfåglar, som hör den sydliga och sydöstliga Europas fauna till. Rosenfinken och gräshoppsångaren är två numera välkända och vanliga arter hos oss, vilka tidigare under århundradet ej ens fanns i södra Sverige. Dessa nykomlingar följs nu av flera fågelarter som expanderar väster och norr ut.

Näktergalen

Under åtminstone ett dygn under våren besöktes Limsjön av en sjungande näktergal. Det var flera år sedan den hördes sjunga sist. Nu satt den vid soptippen vid järnvägen och smattrade. Senare har en näktergal hörts i Laknäs under försommaren. Tro-ligen rör det sig om samma fågel.

Kärrensångare

För ett par år sedan satt en kärrensångare och sjön under några korta nätter nere vid Norsbro. I år kom den igen och har hörts under hela juni månad vid fågel-tornet. Vad som ännu bättre är, det fanns två sjungande hanar i dungen. Och dessutom, en 3:e hane vid järnvägsstationen! Säkert dröjer det ej många år förrän denna välljudande tätting bosatt sig vid Limsjön för gott.

(En kärrensångare har också uppehållit sig i Västannor under försommaren).

Flodsångare

Under 1977 och 1978 uppehöll sig under sommartid en flodsångare vid järnvägsstationen i Leksand. Den högljudda nattliga sångaren kunde då höras långt upp i centrum av samhället.

Under två år har det sedan varit tyst i de buskar där den höll till.

Under våren 1981 hördes återigen flodsångaren vid Limsjön. En kväll i slutet på maj sjöng 2 hanar vid soptippen!

Därefter var det tyst omkring fågeln i några dagar. Sedan har den hörts vid järnvägsstationen vid spridda tillfällen under sommaren.

Oktober

v 42 1981-10-16 289-76

16
Fredag

Fingal

**ÅRS-
MÖTE**

LEKSANDSHALLEN KL. 19. VÄLKOMNA!

DUVHÖK I SILJANSNÄS

Rovfågeln har haft det kämpigt i sommar. Gnagarna har nästan helt uteblivit och övriga bytesdjur har med svårighet fått fram små kullar. Orsaken till detta kan bl.a. finnas i det usla väder som rådde under yngelperioden.

För duvhöken har det varit lika svårt som för andra rovfåglar. Den livnar sig främst på kråkfåglar.

När så en årsunge tvingas söka upp en hönsgrädd i Siljansnäs, kan man förstå att det är ont om nötskrike-, skat- och kråkungar ute i skogen.

På Bertil Hellströms bild här intill ses en ung duvhökshane som just slagit en höna.

Den har antagligen skadat sig under nedslaget eftersom den satt still på hönan under flera timmar, trots att människor sprang runt omkring den.

Fågelklubben tog hand om höken, som ringmärktes. Efter några dagar släpptes den i Sunnanäng.

Efter en vecka kom det rapporter om en ringmärkt hök som satt i en trädgård i Övre Valsån, mellan Insjön och Falun. När vi hämtade den utmärklade fågeln visade det sig att det var samma fågel.

Efter att ha fått äta upp sig under några dagar i Sunnanäng, blev höken tyvärr hastigt sämre och dog 3 veckor efter första infångandet.

Vi skall nu skicka in kroppen till Statens Veterinärmedicinska anstalt för att på så sätt få reda på vad höken dött av.

Tråkigt öde för fågeln. Duvhöken är en numera ovanlig gäst i våra skogar.



 **Axel Bergkvist**
Inköp ab
Insjön

Köper sågtimmer
och
skog på rot
Tel. 0247-410 70

OPERATION KNÖLSVAN

Knölsvanen når i våra trakter sin nordliga utbredningsgräns. Varje år förekommer flera häckningsförsök i Leksand, men alltför sällan lyckas svanarna få fram några ungar. Detta beror ej på miljögifter eller något liknande utan orsakas främst av att knölsvanen går till häckning relativt tidigt på säsongen. Redan i slutet på april kan boet vara färdigbyggt och ett stort antal ägg vara lagda. När vårfloden sedan kommer under första halvan av maj månad, stiger vattnet så att bona helt enkelt sköljs med ner i älven.

BYRVIKEN

I Byrviken brukar åtminstone ett par årligen bygga bo. Oftast i närheten av vägbanan i Fornby.

Uno Lundback i Tasbäck har länge funderat på hur man skulle kunna rädda den ständigt misslyckade häckningen.

I år tillverkade han en flotte som placerades ut under boet den 3 maj. Då hade honan redan hunnit värpa 4 ägg. Honan höll sig hela tiden i närheten av boet, medan hanen, som tur var, befann sig på betryggande avstånd längre in i Byrviken.

Med hjälp av ett par störrar, som placerades under redet, kunde bobalen snart vara upplyftad på träflotten. Ett par timmar senare gick honan åter upp i boet.

För säkerhets skull monterades ett par dagar senare en sarg på flotten, så att boet ej kunde kasa av flotten.

Efter ytterligare ett par dagar hade honan lagt 7 ägg och började ruva på allvar.

Trots att vattnet steg kraftigt under maj och juni lyckades flotten, som var förankrad i botten, hålla bobalen på plats och i mitten på juni kläcktes 7 ungar.

Under några stormiga dagar i maj såg det nästan komiskt ut att se honan ligga guppande i boet, som för upp och ner i takt med vågorna.

Operationen var lyckad och inte nog med att svanparet fick fram ungar, efter bara någon dag efter kläckningen, tog en liten fisktärna den väldiga flotten i besittning och lade sig att ruva mitt i svanboet.

I skrivandets stund, den 25 juli, ligger två nästan flygga tärningar i svanboet.

LIMSJÖN

I Limsjön har problemen varit desamma för knölsvanen. De vuxna fåglarna har aldrig hunnit bygga på boet så mycket som vårfloden krävt. Efter ett tag har boet följt med strömmen ut i älven. Därför gjordes även ett försök att rädda Limsjösvanens ägg.

En flotte konstruerades och placerades under bobalen, som innehöll 6 ägg. Detta hände den 8 maj. Båda makarna uppehöll sig endast ett 10-tal meter ifrån oss, men visade inget tecken på aggressivitet.

Vi lämnade redet och efter ett par minuter låg honan åter på boet.

Även denna flotte skulle förses med sarg, men samma dag som vi stod med

sargvirket i händerna, kassade bobalen av flotten och upplöstes snart av vattnet. En stor olycka.

Ett nytt försök

Svanen visade dock inga tecken på att tappa häckningslusten. Några timmar efter det olyckliga haveriet, stod ett nytt bo klart och honan lade en ny kull. Denna gång förmodade hon endast lägga 1 ägg innan boet ånyo flöt iväg.

Den som eventuellt trodde att svanarna fått nog efter det här har helt fel.

Efter någon vecka hade paret byggt upp ett fjärde rede och lagt sin 3:e omgång ägg. Nu var boet placerat ett långt stycke in i vassen. Vattenståndet hade också hunnit stagnerat. Därför lyckades alltså knölsvanen till slut. 3 ägg har ruvats under sommaren.



EN TRAGISK FISKFÅNGST

Byrviken är en fiskrik vik av Siljan. Många fritidsfiskare lägger där ut sina nät och får fångst.

Inte alltför sällan kan man också se fiskgjusen ryttlande över Byrviken på jakt efter föda. Därför var det ej så förvånansvärt att en fiskgjuse till slut fastnade i ett nät.

Fastsurrad i ett garn är gäddan ett lätt byte för rovfågeln. Oturligtvis bar det sig denna gång inte bättre än att gjusen också fastnade i näten och drunknade.

Doppingar och skrakar

Det är annars inte ovanligt att exempelvis skäggdoppingar och skrakar fastar i fisknät. Enbart i år har flera fall av förolyckade andfåglar inrapporterats.

Två par

Det är dock särskilt tragiskt att den ovanliga fiskgjusen dödas på detta sätt. I vår kommun finns det endast två kända häckningar av fiskgjuse. Båda i Siljansnäs.

Årets resultat; en lyckad häckning i Leksands kommun är alldeles för dåligt.

Låt oss nu hoppas att den övergivna makan finner en ny partner under vintervistet nere i Afrika, eller att ett nytt par etablerar sig i det gamla reviret vid Siljan.



BYGGNADSINGENJÖR

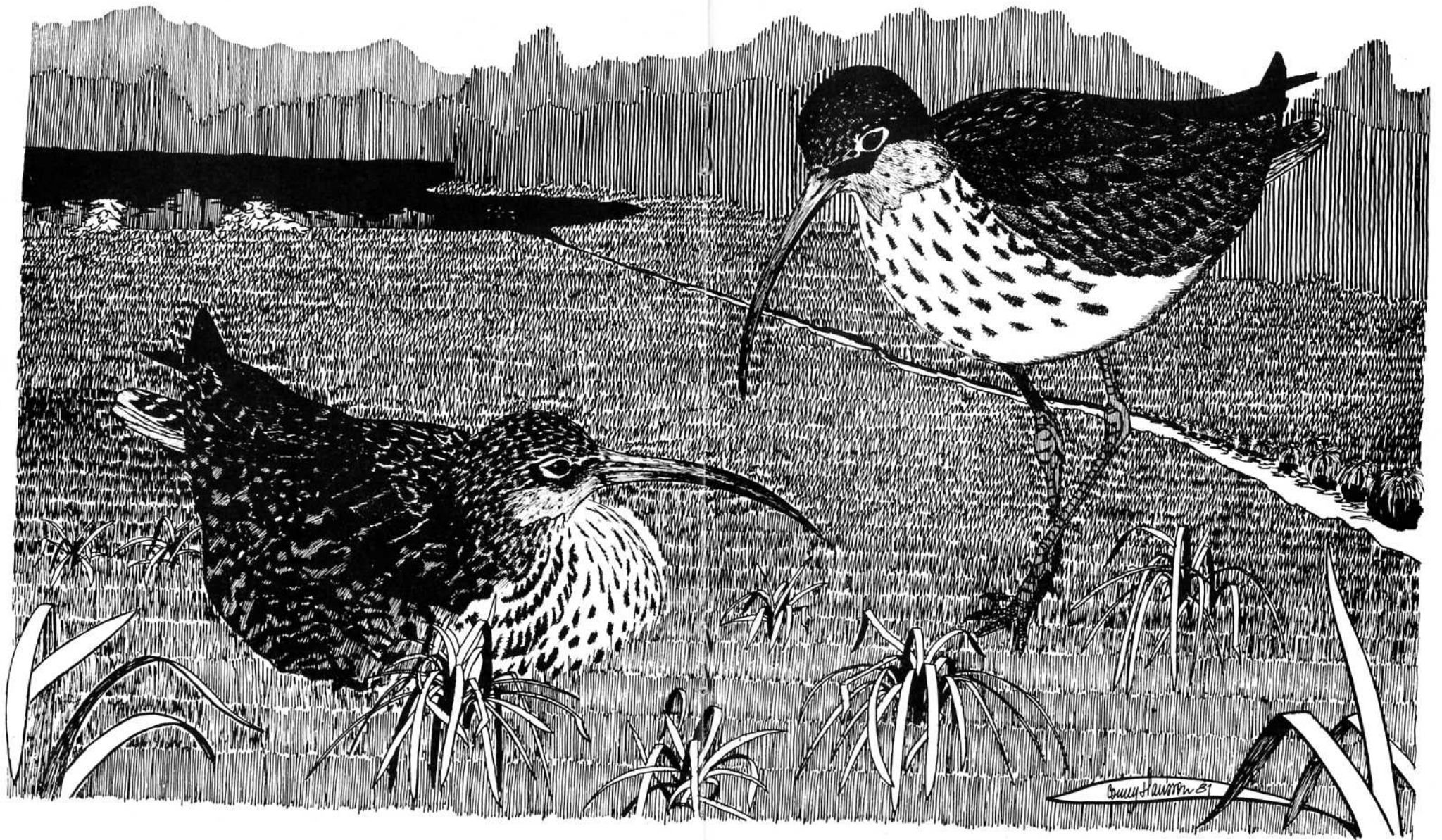
NILS SKOGLUND AB

TELEFON 123 00, 104 85

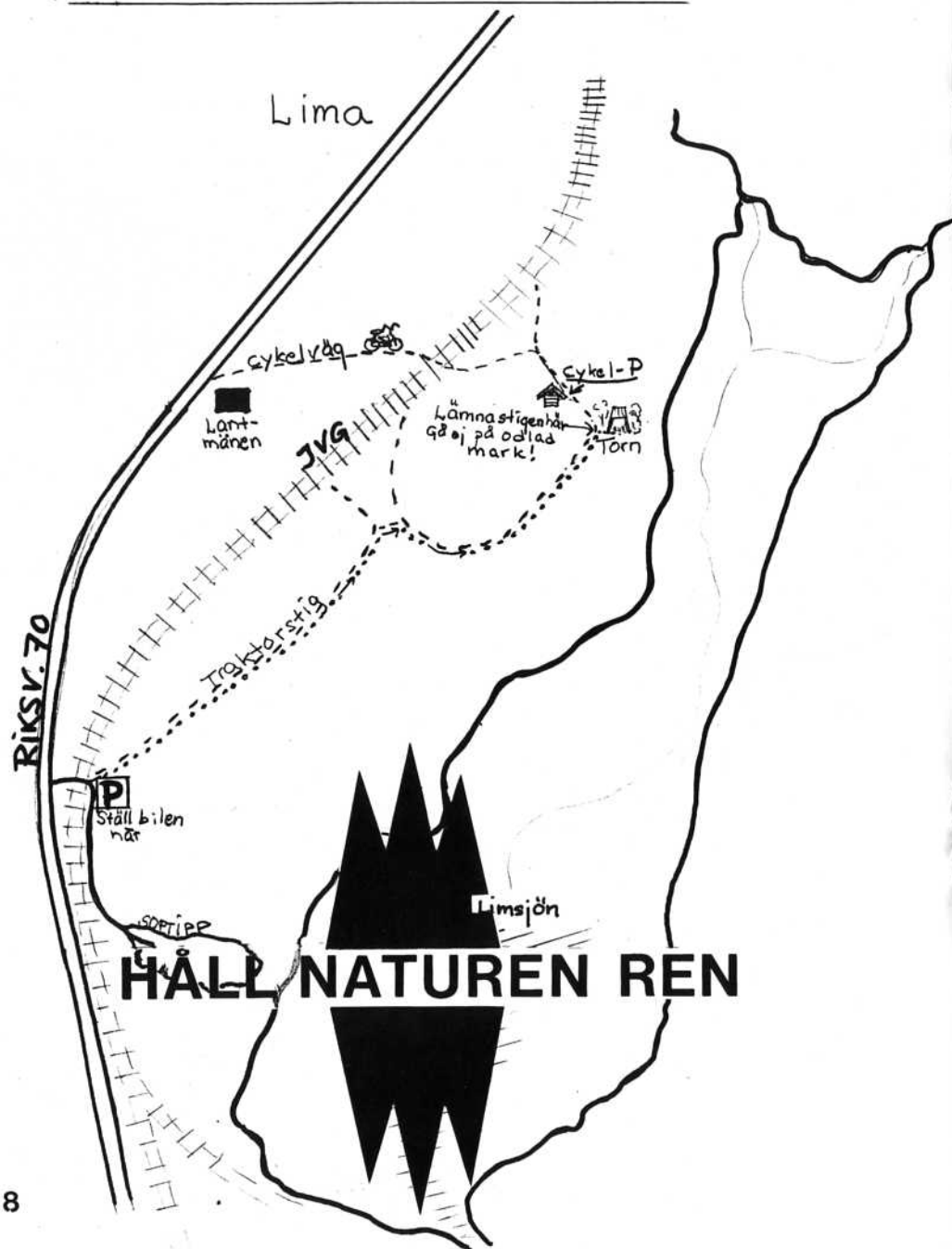
Bygger hus, reparerar

Utför kostnadsförslag

och värderingar



LIMSJÖN



FÅGELTORNET PÅ PLATS

Vi har under ett par år försökt att förverkliga drömmen om ett litet fågeltorn vid norra Limsjön.

Nu äntligen står det på plats, ej helt färdigt ännu, men innan höstsåsongen skall det vara klart.

Vi har fått mycket hjälp av olika företag i Leksand, vilka bistått oss med material.

Jag vill här rikta Fågelklubbens varma tack till AXEL BERGQVIST AB, byggnadsfirman NILS SKOGLUND AB samt TAPPERS FÄRGHANDEL, vilka tillsammans bidragit med virke och färg värt tusentals kronor.

Visa hänsyn

Tornet är placerat i en liten dunge ute på Limaåkrarna. Detta innebär att vi måste passera odlad mark när vi skall ta oss ut till tornet.

På kartan här intill ges en vägvisning, som jag hoppas att alla följer.

Det är vi fågelskådare och naturvänner som skall visa hur man bör uppträda i naturen.

Området är inte enbart odlad jordbruksmark, utan utgör också en känslig yngelplats för fåglar och djur.



Kjell Bond är ansvarig

Ett fågeltorn måste skötas och ses till då och då. Kjell Bond har tagit på sig ansvaret för tillsyn och ordning vid Lima-tornet.

Har Du något att anmärka på när Du besökt tornet skall Kjell omedelbart kontaktas. Han träffas på tel: 0247/115 08.

Många besök

Avslutningsvis hoppas jag att detta torn kommer att bli välbesökt och att det ytterligare kan bidra till att gemene man får upp ögonen för de värden som Limsjön besitter.

Staffan Müller

INVIGNING AV TORNET

I samband med städdagen den 20 september inviger vi det mindre tornet.

MEDTAG FIKA!

VÄLKOMNA!

Ungdomarnas program hösten 1981

4/9 Övernattning Vaverön

Samling vid Brödernas Livs kl. 17.00

Medtag: Kvällsmat, något att grilla samt frukost.

Åter lördag ca kl. 11.00

12/9 Dragsängarna

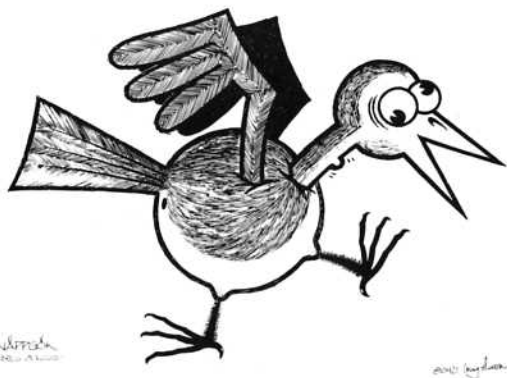
Samling med cykel vid Brödernas Livs kl. 05.00.

16/10 Bildafton

med hemlig "gueststar".

Samling i Samnildalskolans filmsal kl. 18.00.

HOLKBYGGET KÖR IGÅNG DEN 14 OKTOBER.
SAMLING I KYRKSKOLANS SLÖJDSAL VARJE ONSDAG KL. 15.30.
VÄLKOMNA!



HORNUGGLA I ÖVERMO

Även detta gnagarfattiga år lyckades hornugglan i Övermo få fram en kull ungar. 3 flygga ungar sågs vid flera tillfällen under försommaren.

I Övermo finns tydligen en för hornugglan behaglig blandning av skogsdungar och öppna fält, eftersom fågeln varje år får fram en kull just där.

Årets ungar har fotograferats av Peter Fältman, en av våra färskaste fågelfotografer.

Visstär det något speciellt med uggleungar....



UNGDOMARNAS LOTTERI

Våra ungdomar har under sommaren sålt lotter som inbringat en god slant till deras reskassa. Ca 5000 kronor har flutit in. Ett bra startkapital till den bussresa som skall genomföras i juni 1983.

Om den resan skall vi berätta i nästa nummer av informationsbladet.

Med denna sida vill Fågelklubben tacka alla de firmor som bredvilligt skänkt priser till lotteriet och därmed möjliggör för våra ungdomar att komma iväg på intressanta studiebesök.

TACK ALLA GENERÖSA FIRMOR I LEKSAND!!

| | | | |
|---|------------------|--------------------|---|
| * | | * | |
| * | ABRIS | JONSSONS MÖBLER | * |
| * | ALLANS | LEKSANDS RADIO | * |
| * | BONDS UR o OPTIK | LEKSANDS SPARBANK | * |
| * | DOJAN SKOR | LUNDELLS BOKHANDEL | * |
| * | DOMUS | LÅNGS ELEKTRISKA | * |
| * | NILS ERICSSONS | MÄRTAS LIVS | * |
| * | EINARS SKOR | CARL OHLSONS | * |
| * | FÖRENINGSBANKEN | SILJANSLAX | * |
| * | GÖTABANKEN | TYSKLINDS | * |
| * | HEMKÖP | SKOGLUNDS BYGG | * |
| * | | | * |

Styrelsen.

DEKALER

Conny Hansson har tryckt upp nya dekaler åt oss. Eftersom det kostar lite i materialanskaffning, vädjar vi till medlemmarna att sätta in en femma extra på nästa årsavgifts-inbetalningskort. TACK PÅ FÖRHAND!

ANVÄND DEKALEN SÅ ATT DEN SYNS!



RESA I SYDSVERIGE

Högstadiets fritidsgrupp "Fria aktiviteter - Fältbiologi" förlade sin återkommande långresa till Sydsverige. Bestämelseort var Krankesjön, långt nere i Sydskanen. Innan gruppen hunnit så långt hade emellertid ett flertal fina fågellokaler besökts.

HORNBORGASJÖN

Resenärerna for genom det mellansvenska landskapet. Försommarnatten var mild och fågelvänlig. Synd bara att vi hade 40 mil landsväg framför oss.

Fram på efternatten nådde vi första etappen i vår resa. Vid Hornborgasjön, i hjärtat av Västergötland, slog vi läger.

Några av oss gick direkt ner till fågeluddan. Det var närmast en spelgalen småfläckig sumphöna, eller rättare en sumtupp, som lockade vårt intresse. Vi smög oss på fågeln och först på ett 20-tal meters avstånd tystnade den enträgne nattsångaren, för att omgående sätta igång igen när vi stegade iväg.

Följande förmiddag spanade vi av de fågelrika blankvattnen och maderna.

Vi fick se en hel del fina fåglar. Av vitfågeln märktes bl.a. små-Snatterand, gråhakedopping, svart-tärna och Kentsk tärna. Hörde till begivenheterna vid sjön.

GETTERÖN

Efter några timmar lämnade vi denna välkända västgötavåtmark och begav oss västerut. Vi hade bestämt oss för att mellanlanda på Getterön, en grund sjö vid havet strax norr om Varberg.

Här var fågellivet lite annorlunda än vid Hornborgasjön. Närheten till havet var påtaglig. En hel del gravänder hade samlats i de grunda vikarna. Ejdern fanns också, liksom strandskatan, rödspoven, småsnäppan, kustpipare och den vackra skärfläckan.



Hela gänget samlat vid Getterön. Per, Lasse, Peter, Bosse, Erik, Kristina, Isa, Thomas och Kjell. Vid kameran: Staffan Müller.

En kärnsångare höll en enträgen konsert vid den lilla fågelstationen.

KRANKESJÖN

Så äntligen, på lördagskvällen anlände vi till Krankesjön.

Denna våtmark ligger insprängd i den mjukt kuperade Skåneterrängen några mil norr om sydkusten. Strax väster ut ligger Eslöv och Lund.

Stora delar av stränderna längs Krankesjön ägs av Kronan, som här har förlagt ett övningsfält för militärt bruk. Detta är kanske den främsta orsaken till att området är relativt oexploaterat. Under fågelsäsongen förekommer ej heller någon störande aktivitet.

För den som besökt Kranke-sjön tidigare, blev de nya förutsättningarna chockartade. Tidigare möttes man av ett nästan öronbedövande då från den stora skrattmåskolonien.

Nu låg vattnen stilla och övergivna. Några få grågås-kullar sågs simma omkring bland vassruggarna. För övrigt håller sjöns omgivning en mycket hög standard som fågellokal. Luft-rummet rymmer mycket rovfågel och tättingar.

Vi fick se både brun glada och den vanliga gladan. Tornfalk och lärkfalk hade uppehållsorter på flera platser runt sjön. Den bruna kärrhöken och fiskgjusen hade revir i närheten. Framför allt de förstnämnda var vanliga i sydkåne.

Vi såg Kentsk tärna, svarttärna. Röd- och grönbena. Göken var näst intill den vanligaste fågeln i området. Särskilt minns vi en gökhona som var nästan eldröd på ryggsidan.

Näktergalen var vanlig, liksom gräshoppsångaren och de andra svenska fågelsjösångarna. Hämp-ling och stjärtmes sågs också vid flera tillfällen.

Flera timmar ägnades åt exkursioner på den karga heden, som utgör övningsfält åt stridsvagnar och pansarbandvagnar. Här fanns näringsfattiga jättehedar mitt ibland den skånska miljonmyllan.

Biotopen, som är den viktigaste livsbetingelsen för den mycket sällsynta fältpiplärkan, utgjorde en fin kontrast till allt annat i Skåne.

Gulärlor och sädesärlor, i låtet förvillande lika fältpiplärkan, fanns där gott om liksom sång-lärkor. Men av fältpipen fick vi ej se en skymt. Det var synd, eftersom området troligen hyser vårt lands tätaste bestånd.

Oroväckande utveckling

För så sent som två år sedan var Krankesjön en livlig fågelsjö, men av ännu ej utredd anledning har på kort tid nästan all sjöfågel försvunnit från sjön.

Det började med att skrattmåskolonien, omfattande ca 3000 par fåglar, helt plötsligt försvann från sjön.

Därefter har doppingar och andfågel också dragit sig tillbaka, så att det nu nästan ej häckar någon "traditionell" sjöfågel i våtmarken.

Den troliga orsaken till utvecklingen är negativa förändringar i vattnet. Mikrolivet har förändrats och förutsättningarna försämrats. Orsaken till dessa förändringar är ännu ej klarlagd.

Gustaf Rudebeck

Den stora begivenheten med denna resa var förstas vårt avtalade möte med den välkände fågelforskaren och professorn Gustaf Rudebeck.

På söndagen hade vi nöjet att lyssna till hans erfarenheter från Krankesjön. Eftersom de sträcker sig 40 år bakåt i tiden, är det inte svårt att förstå värdet av mötet.

Att herr Rudebeck var "yrkesskadad" sågs lätt, eftersom hans ögon ideligen var riktade mot himlen eller horisonten, ivrigt spanande efter fågel, oavsett om han pratade om den skånska järnvägens historia eller den svarthalsade doppingens utbredning i sydkåne under 40-talet. Så, mitt i föredraget, fick vi oss påvisat en seglande glada, tjattrande stjärtmesar, en skrattmåskolon. mm.mm.mmm..

Det är en stor lycka för svensk fågelforskning att denne Rudebeck valt att arbeta på en högskola, där många haft lycka att få ta del av den fantastiska erfarenhet han besitter.

Vi riktar ett stort tack till Gustaf Rudebeck för den stund vi fick tillsammans.



Tillsammans med Gustaf Rudebeck



Tornugglans revir



Timmar av väntan

Sydskusten

Resten av söndagen ägnade vi åt sydskusten. Efter en kvällsfika i Ystad begav vi oss ut till ett annat äventyr som var förplanerat.

Vi skulle vaka i ett tornugglerevir

Tornugglans förekomst i vårt land är mycket osäker. Under tidigt 70-tal kände man till 5 säkra häckningar, men under de häftiga ovädersvintrarna under den senare halvan av decenniet, försvann 3 av dessa par.

Sedan har hannen i ett av de två återstående reviren hittats skjuten i Tyskland under föregående vinter.

Därför var det ej med alltför stor optimism vi satte oss ner vid en vägkant i den ensamma ånkans revir.

Fikande och småpratande lyssnade vi till kvällsljuden från åkerfälten vid tornuggleladan. Näktergalen hördes från nästan varje snår. En kärrensångare höll till i nässelnåren vid en liten bäck och fasanen skriade hest från odlingarna.

Just när vi tänkte ge upp, strax före midnatt, fick den grupp som placerat sig bakom den enaladugaveln se den spöklika vita ugglan. Hon satt en stund i en glugg i väggen och vande sig vid skymningsljuset, men begav sig snart ut på jakt.

Den grupp som ej fick se fågeln bestämde sig genast för att återvända följande kväll.

Och visst, nästa kväll satt hon där i samma glugg igen. Ostört lät hon sig beskådas genom tubkikaren på ca 75 meters håll. Till slut kastade hon sig ut och svepte iväg strax över våra huvuden.

ATERRESA

Skåneresan närmade sig sitt slut. Skolan uppe i Leksand väntade på några trötta skolungdomar, som knappast kunde göra några större insatser under de två återstående dagarna på vårterminen.

TÅKERN

Efter en snabbfika hemma hos Staffans föräldrar i Öshult, mitt i Baljans land i de djupa smålandskogarna, satt gänget snart och åt middag vid Tåkerns strand uppe i Östergötland.

Det var inte många månader sedan samma gäng satt på P-platsen och käkade frukost, då på väg till höststräckens Öland.

Vi fick då veta att nästan alla de 5000 skäggesar, som sedan några år häckat i sjön, hade strukit med under den stränga vintern 1979/80.

Det var därför vi med stor förvåning kunde observera skäggesar lite varstans ute i vassarna. Återigen häckar flera tusen skäggesar i Tåkern!

Bland andra intressanta notiser från detta korta Tåkernbesök, kan nämnas trastsångare, rördrom och grågås.

Resan var slut.

Alla verkade nöjda och planerna på nästa års vårexkursion tog fart i bilen på väg hem.

Hamnar vi på Helags då, eller kanske ute vid Gävlekusten?

Staffan Müller.



ISA TILL USA

Ungdomssektionens ordningsman, sekreterare, ryggrad, klippa, etc, etc, ISA KÄLL, kommer att överta oss för ett års studier i Amerika.

Vi får hoppas att Erik, Kjell o Sven klarar sig utan henne och att ungdomsaktiviteterna fortsätter i oförminskad omfattning.

Vi tackar Isa för allt som hon hjälpt till med under dessa år och hälsar henne hjärtligt välkommen åter fram på vårkanten.

LYCKA TILL I USA!



HJÄLP TILL MEDLEMSVÄRVNINGEN!

VI BEHÖVER MÅNGA STÖDJANDE OCH AKTIVA MEDLEMMAR NU NÄR VÅRA ÅTAGANDEN BÖRJAR BLI KÖSTSAMMA. VÄDJA TILL DINA VÄNNERS INTRESSE FÖR DJUR OCH NATUR. TALA OM VIKTEN AV EN AKTIV NATURVÅRD. LEKSANDS FÅGELKLUBB ÄR VÄRT ALLT STÖD!

POSTGIRO: 438 26 34 - 6

BANKGIRO: 456 - 4373

MEDLEMSAVGIFTER: Vuxna 30 kr/år Stud. o barn 15 kr/år



**Hur ska jag hitta rätt
röd färg till väggen bakom
gröna soffan?**

Att välja och kombinera kulörer är inte alltid så lätt. Vårt färgbrytningssystem, Alcro Färgprisma kan hjälpa dig när du ska måla. Vi kan blanda rätt kulör efter prov som du tar med. Eller du kan själv välja ut och matcha kulörer ur det unika 3 D systemet. En genialt upplagd färgkarta som hjälper dig att färgsätta och få trivsamma färgkombinationer hemma. Kom in och välj i

Alcro Färgprisma 3D System

**Vi har
Alcrofärg
för alla ändamål. Tapeter,
väggväv, färg-
service.**

TAPPERS
färghandel AB
Tel.10064

UGGLEVAKA

Det känns litet besynnerligt att mitt i sommarvärmen redogöra för en ugglevaka, som företogs i slutet på mars, men eftersom ingen tidning kommit ut sedan dess följer här en rapport från vårens ugglekvällar.

Uteblivet sorkår

Vi hade väl lite till mans hoppats få uppleva en riktigt fin ugglevår. I höstas kunde man finna hundratals spår efter lämmel och sork. Det siade om ett gott uggleår. Men redan under hösten och förvintern hade den stora gnagarstammen kraschat. Den ogynnsamma vintern med tö varvat med kyla, vilket gav en tjock isbark vid markytan, tog definitivt bort allt hopp om en ugglarik vår.

Två pärlugglor

Så blev det också. Resultatet av fågelklubbens ugglevaka blev magert. 2 pärlugglor vid Molnbyggen, varav en i bo, var allt vi fick oss till livs den kvällen.

Skolans ugglevaka

Bättre gick det då för skolans "Fritt valt"-gång, som företog en resa runt Almo/Siljansns en vecka senare.



På Storön hördes en hornuggla. Ett stycke upp mot Granberget satt en pärluggla och hoade.

Vi fortsatte mot Almo och vid ett kalhygge intill Moravägen satt en slaguggla och skällde.

Nere vid Siljansnäs flygfält hördes inte mindre än 3 kattugglor som hoade.

Det är inte ofta man får tillfälle att höra 4 olika ugglearter under en och samma kväll. Så blev det nu och ändå var ugglan i sparvugglervivet, som vi besökt, alldeles tyst.

Kvällen var lyckad trots att gnagarna uteblivit.

VARSNÖN - SVÅR FÖR SMÅFÅGLARNA

Under våren föll mycket snö vid alldeles fel tidpunkt. Maj månad inleddes med sträng kyla och mängder av snö. Många av de nyligen anlända vårfåglarna strök med under ovädersdagarna.

Våra trädgårdar fylldes snabbt av trastar, rödhakar och järnsparvar, som tacksamt tog emot det som slängdes ut åt dem. Effektivast var det kanske att skotta upp bara ytor på gräsmattan. På dem kunde man se koltrast, taltrast, rödvinge- och björktrast förstäss.

Framför allt rödhaken tycks ha dragits till dikesrenarna. Därom vittnar alla de rapporter om döda rödhakar som strömmade in under den första majveckan.

Än värre var kanske det snöoväder som drabbade oss i midsommarveckan. Då hade alla insektsätare anlänt och de flesta låg på ägg eller matade nykläckta ungar. De små lövsångarkullarna vittnar om ovädret.

Förhoppningsvis är ordningen återställd redan efter nästa säsong.

Staffan Müller



Rödhaken på bilden tycks i alla fall ha klarat sig.

Den dyrbara och svåra rasteringen av fotografierna i detta nummer har Conny Hansson fixat med hjälp av Metro's reprostrustning!

METRO
LJUSREKLAM

Box 61 · Moskogen
793 00 Leksand
Tel. 0247-123 50



Ljungpipare Foto: Gunnar Lind

HÖSTPROGRAM

- 20/9 Ledskär - Ostkusten
Samling vid Leksandshallen kl. 04.00. Åter kl. 14.00
Medtag matsäck.
- 16/10 Årsmöte
Sedvanliga förhandlingar.
Samling i Leksandshallens cafeteria kl. 19.00.
Bildvisning. Fika.
- 13/11 Filmafton
Se annons i Leksandsbladet v. 46.
Samling i Leksandshallens cafeteria kl. 19.00.
- 11/12 Filmafton
Se annons i Leksandsbladet v. 50.
Samling i Leksandshallens cafeteria kl. 19.00.
- 26/12 Annandagsutflykt
Vi tittar på övervintrande sjöfågel.
Medtag fika.
Samling vid Simhallen kl. 08.00.

AB NILS ERICSSON & Co

Åkerö Tel. 0247/113 55

Byggnadssnickrier, Verktyg, Maskiner
Mattor - Golvslipning
Husgeråd